

Slavni deželni zbor! *)

Šolski vodje na Irazrednicah na Kranjskem nimajo funkcijske doklade za svoje vradovanje, pač pa jo imajo vodje 2- in več razrednih ljudskih šol, a v po drugih deželah avstrijske države imajo tudi vodje jednorazrednic primerno, funkcijsko doklado. Jasno je, da imajo vodje jednorazrednic vsaj toliko, ako ne več dela, kakor vodje večrazrednih ljudskih šol.

Težko je uganiti, zakaj se ni vodjem jednorazrednic priznala funkcijska doklada. Drugega vzroka pač ne moremo tukaj najti, kakor tega, da se je slavni deželni zbor ustrašil troška, ako bi se učiteljem jednorazrednic priznala tudi funkcijska priklada, kajti gledé na delo na trud, bi zaslužili učitelji jednorazrednic večjo plačo od učiteljev na več razrednih ljudskih šolah. Recimo, da vodje jednorazrednic podučujejo poprek od 100—150 otrok, učni smoter je skoraj ravno taisti, kakor na večrazrednicah, dela tedaj in odgovornosti imajo že dovolj, rečimo daleč, da je na kaki sosedni šoli še kakih 20—40 otrok več in šola je dvorazredna, kjer podučujeta dva učitelja, očitno je, da ima učitelj jednorazrednic višje delo in truda, a manj plače od učitelja dvorazrednic. Ako je v kraju dvorazredna šola, a druga učiteljska služba spraznjena, ima jedini učitelj vse delo, ves trud, a vse drugače se stvar zasučé, ako pride še jeden učitelj; prejšni učitelj je nadučitelj in kot vodja ima funkcijsko doklado. Tako vse to zavisí od slučaja.

Pojmo še dalje. Jednorazrednice so praviloma dotirane po 400 gl., največ so po manj ljudnatih in odstranjenih krajih, življenje v takih krajih je navadno draže od življenja po bolj ljudnatih krajih, na jednorazrednicah na Kranjskem sedaj delujejo le starejši, bolj skušeni učitelji, ki se že mnogo in mnogo let trudijo s podučevanjem šolske mladine, ti so po deželni postavi 29. aprila 1873, glej §. 86, 87. prehodnih določeb, tudi zarad letnih doklad na slabem od učiteljev v novjšem času umeščenih. V enih točkah jih postava prikračuje, a dolžnosti jih ne odvezuje.

Na podlagi teh resničnih razmer prosí tedaj podpisani odbor, da bi se učiteljem na jednorazrednicah, — teh je sedaj okoli 165 na Kranjskem — priznala funkcijska doklada, ako ne višje vsaj po 25 gl.

Ko pošljamo to prošnjo slavnemu deželnemu zboru, ne zahtevamo, da bi se zarad tega deželska postava prenaredila, niti nočemo, da bi dežela zarad naše prošnje mogla več plačevati, hočemo samo slavnemu zboru v premislek dati, ali bi ne bilo mogoče, stvar tako ukreniti, da bi se tista svota, ki se vsako leto dovoli iz normalnega šolskega zaklada v podporo učiteljem, obrnila za funkcijsko doklado učiteljem na jednorazrednicah. Tista izvanredna podpora, ako stvar prav razumemo, je od tisti časov, ko so bile še stare šolske razmere na Kranjskem, in učitelji po nekih krajih res slabo plačani, tedaj je slavna vlada, da bi učitelji ne terpeli pomankanja, dovolila izvanredne podpore. A sedaj je šolska po-

*) To peticijo je oddalo slovensko učiteljsko društvo po dr. Janezu Bleiweis sl. dežel. zboru v poslednji sesiji. — Poročevalec finančnega odseka je nasvetoval dnevni red, a dr. Bleiweis je zahteval, naj se prošnja izroči deželnemu odboru, kar je tudi obveljalo. Deželni odbor je izročil peticijo sl. dež. šl. svetu, da pove svoje mnenje (Gutachten), a ta jo je poslal zopet nazaj deželnemu odboru. — Poglavitna stvar bo menda ta-le: Kje se bode denar vzel, ker tega (funkcijske doklade) ni v preliminaru, in dež. šl. postava ne priznava funkcijske doklade vodjem jednorazrednic.

stava izpeljana, kar se tiče učiteljskih plač, za izvanredno podporo se mora prositi od slučaja do slučaja, na svetu je pa rado tako, da kdor je bolj nadležen, več dobi, ako bi se pa ta svota obrnila za funkcijsko doklada, bi jo dobivali redno le učitelji najslabeje plačani, ki že relativno naj dalje časa služijo, in morda doklado najbolj zaslužijo. Tudi iz tega stališča si usojajo podpisani to stvar predlagati slavnemu zboru v blagohotno preudarjenje in razrešenje.

V Ljubljani mesca aprila 1877.

Pripravljavna pot v zemljepisje in zgodovino.

(Konec.)

Kaj je občna povestnica?

Premišljevali smo, koliko se je že od dneva stvarjenja spremenilo poveršje zemlje, meja kopnega in mokrega, koliko se je spremenilo že tudi obnebje, koliko rastlinstvo in živalstvo, tudi smo gledali, kako so se ljudje v teku stoletij po svetu razmnožili, koliko so napredovali v veri, življenji, vednosti in učenosti. — Tako je prišlo, da je poveršje zemlje z vsem, kar je na njem vse drugačno, kakor je bilo ob Adamovem času.

Občna povestnica nas oprav podučuje, zakaj da so se posamezni narodi kviško povzdignili, drugi pa ostali na nižji stopinji omike in izobraženosti, ona nam pripoveduje, kaj važnega se je zgodilo v življenji ljudstev v časih miru in vojske, nam kaže velike može, ki so ob svojem času ljudem bili na veliko korist ali v veliko kazen, ona nam kaže vzroke, zarad katerih se je to vse godilo tako, a ne drugače. Občna povestnica in sveto pismo ste najimenitnejši učenici človeškemu rodu, nas vodite k svobodi in kreposti, ako njune nauke pazno in umno beremo.

Treba je pa tudi, da vemo, ob katerem času in v kakih dobah, v kakem časoslovnem redu se je vse to veršilo, da ne bomo mislili na pr. da so že o Mozesovem času imeli tiskane bukve, ali da so Izraelci na mesto Jeriho s topovi streljali. — Kdor v občni povestnici pozna red, po katerem so se dogodbe v času verstile, ta razume povestnico kronologično (v časoslovném redu). Kdor pa vé, kaj se je ob istem času v raznih krajih godilo, razume povestnico sinhronistično (sočasno).

Ni pa dosti, da poznamo djanje in zgodbe ljudstev, da vemo za čas, ob katerem so se godile, mika nas pa tudi zvedeti, kje so živeli narodi, od katerih slišimo pripovedovati, kakošna je bila njihova dežela, kakošno morje jo je obdajalo, katere reke so jo pretakale, s kakošnimi gorami je bila preprežena? To nas pa uči zemljepisje. Ta znanost nam predstavlja 1) zemljo, kot premično zvezdo, kakti velikansko oblo, ki se da premeriti, kakor vsaka obla, in to je zvezdoznanski zemljepis, imenujemo ga tudi matematičnega, ker posebno ta veda razjasnuje raz-